

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Джо Абдул Момо “BENEFICENCE AS MORAL IMPERATIVE IN MEDICAL PRACTICE” („Благодеянието като морален императив в медицинската практика“)

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.3. Философия (Философия с преподаване на английски език)

от доц. д-р Валентина Георгиева Кънева, Катедра по логика, етика и естетика, Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Джо Момо е зачислен за редовен докторант в докторската програма по философия с преподаване на английски език към Философски факултет на Софийския университет с ректорска заповед № РД 20-188 от 23.01.2015 г. Преминал е успешно обучение по 8 курса в рамките на програмата и допълнително се е включил в курс по медицинска етика с оглед на избраната тема на дисертационния труд. След представянето и обсъждането му в Катедрата по логика, етика и естетика, и след нанасянето на корекции в съгласие с отправените препоръки, бе взето решение да бъде открита процедура за неговата публична защита.

Джо Момо е медицински специалист с 15-годишна практика в областта на диагностичната радиография в няколко болници във Великобритания. Дисертацията му е посветена на централна тема в етиката и в медицинската етика, каквато е темата за благодеянието, разгледано като морален императив в медицинската практика и съществено обвързано с упражняването на медицинската професия от древни времена до наши дни. Изследването е насочено изцяло към проблемите на съвременната медицинска практика и е водено от практически интерес – то анализира благодеянието като морален императив с оглед поведението на лекарите и процесите на вземане на решения в клиничната практика, но и като „съществена политика, която би трябвало да бъде следвана в реализирането на медицински и здравни програми в полза на пациентите“. Философските теории за благодеянието са преценени според влиянието, което биха могли

да упражнят за установяването на съответни на благодеянието практики в полето на медицината.

Представеният за защита дисертационен труд е от около 140 стандартни страници. Състои се от пет глави, като първата е въвеждаща, а последната - заключителна. Библиографията съдържа 170 източника (книги, статии и различни по вид медицински документи). Авторефератът на български език е от около 60 страници и следва основното съдържание на английския текст. Той включва съдържание на дисертацията и списък с използваната литература.

Дисертацията въвежда в съвременните дебати върху принципите на медицинската етика, провокирани в голяма степен от влиятелното изследване на Том Бийчъм и Джеймс Чилдрес, публикувано през 1969 г. По отношение на благодеянието обаче, е подчертана важността на етиката на добродетелта като подход, защитаван от лекари като Едмунд Пелегрино и Дейвид Томазма. Първата глава на дисертацията представя сблъсъка на различни разбирания за благодеянието и връзката с принципа за ненанасяне на вреда. Проблемът за патернализма и оправдаването на патернализма в клиничната практика е обвързан с възможния конфликт в конкретни ситуации между благодеянието и зачитането на автономията на пациента като принципи. Тук е формулирана и внимателно очертана собствена позиция, която отдава приоритет на принципа на благодеянието пред останалите принципи, но е загрижена за стопяването на възможния конфликт между автономия и благодеяние, тъй като същинското благодеяние според дисертанта изключва пренебрегването на пациента.

Втората глава на дисертацията задълбочава анализа на благодеянието и пояснява какво означава да действаш с оглед на най-добрия интерес на пациента. Добре илюстрирани с конкретни примери са наличните граници в действията на лекаря по отношение на изпълнението на желанията на пациентите. Открити са не само произтичащите от лекарския етос граници в зачитането на личните избори на пациентите, но и трудностите, свързани с тълкуването на най-добрия интерес, както и ограничения на благодеянието, наложени от съображения, свързани с разпределение на недостатъчни ресурси и с изисквания на справедливостта.

Третата глава онагледява с исторически примери - от областта на клиничната практика и на медицинските експерименти през втората половина на XX век, възможността за нанасяне на вреда, както и прояви на жестокост, несъвместими с упражняването на медицинската професия като хуманна професия. На този фон са потърсени основанията за посочване на благодеянието като морално задължение, свързано с оказването на помощ и грижа, в национални и интернационални медицински професионални кодекси, декларации, указания, и др.

Четвъртата глава търси връзката между философските теории и практическото благодеяние в полето на медицината. Благодеянието в Кантовата етика е представено най-схематично. По-подробно е изложението на принципа на благодеянието в утилитарната теория, както и на проблемите около формулирания от Мил принцип на вредата. Приносът в тази част на изследването е обвързан най-вече с анализа на идеите на Ханс-Георг Гадамер, които засягат по-общо ориентацията към другия в съвременната етика, но имат отношение и към медицинската практика, както и идеите на Агнес Хелър, според която благодеянието предполага екзистенциален избор и е отвъд задължението.

Последната глава представя в обобщен вид тезите на дисертанта за основополагащата с оглед на медицинската практика етика на благодеянието. Благодеянието като морален императив не само направлява решенията на лекаря относно подходящото лечение и грижа, но според дисертанта следва да бъде в основата на културата на всяка една организация, предоставяща медицинска помощ и грижа.

Като научен ръководител на Джо Момо искам да обърна внимание на дългия път, който той извървя в подготовката на този текст – с постепенното навлизане в съвременните теоретични дебати и непрестанното упорито претегляне на позиции в светлината на собствения опит. В последните четири години той работи усърдно, за да се запознае с наличната литература на английски език по избраната тема, за да си изясни основанията на различните гледни точки в съвременните дебати, а също и собствените позиции. Смятам за особено позитивно това, че дисертантът се интересува от практическите следствия на обсъжданите подходи и позиции. В последната година той положи значителни усилия за подобряване на текста – за да доизгради неговата структура, балансира съдържанието в отделните глави и направи по-прецизен изказа.

Дисертацията е посветена на особено важна с оглед на промените, напреженията и сътресенията в съвременната медицинска практика проблематика. Смятам тезата за благодеянието като удържащо високото хуманно призвание на медицинската професия за убедително защитена. Анализът показва вникване по същество в съвременните дебати и познаване на значително количество литература по темата. Джо Момо демонстрира самостоятелност и заявява собствена позиция в изследването си, зад които определено стои натрупания през годините клиничен и организационен опит. Посочените достойнства на дисертационния труд ми дават основание, въпреки някои забележки, които имам към прецизността на изложението, да гласувам убедено за присъждането на образователната и научна степен „доктор” на Джо Абдул Момо.

Доц. д-р Валентина Кънева

30.04.2019 г.